

МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТНИНГ ХАЛҚАРО СТАНДАРТЛАРИ ВА БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИНИНГ МИЛЛИЙ СТАНДАРТЛАРИДА “ХУСУСИЙ КАПИТАЛ” ТУШУНЧАСИ

Сардорбек Жуманазаров,

Тошкент шаҳридаги Ёджу техника институти, “Банк иши ва бухгалтерия ҳисоби”
кафедраси доценти в.б., Тошкент, Ўзбекистон, e-mail: mishajsa@gmail.com,
ORCID 0000-0003-3691-0308

CONCEPTS OF “OWN CAPITAL” IN NATIONAL STANDARDS OF ACCOUNTING AND INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS

Sardorbek Jumanazarov,

Yeoju Technical Institute in Tashkent, Acting assistant professor of the Department of Banking
& Accounting, Tashkent, Uzbekistan, e-mail: mishajsa@gmail.com,
ORCID 0000-0003-3691-0308

JEL Classification: M4, M41

Аннотация:

Ҳозирда республикамызда молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларининг босқичма-босқич жорий этилиши ва жараёни жадаллаштириши ишлари амалга оширилаётган бир вақтда молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартлари ҳамда бухгалтерия ҳисобининг миллий стандартларида тушунчаларни таққослаш долзарб бўлиб қолмоқда. Мазкур мақолада молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартлари ҳамда бухгалтерия ҳисобининг миллий стандартларига мувофиқ “хусусий капитал” тушунчаси, унинг ўхшашлик ва фарқли томонлари ҳамда бухгалтерия ҳисоби нуқтаи назардан таркиби кўриб чиқилади. Халқаро алоқаларнинг ривожланиши, республика иқтисодиётида хорижий сармоялар кириб келишининг рағбатлантирилиши бухгалтерия ҳисоби ва таҳлил тизимини такомиллаштириши, уларни халқаро молиявий ҳисобот стандартларига мослаштирилиши талаб қилмоқда. Хорижий инвесторлар Ўзбекистондаги

бухгалтерия ҳисобининг миллий стандартларига ишонмайди ва молиявий ҳисоботларни молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартлари бўйича трансформациялаш ўз қоидаларини илгари суради. Ўтган давр мобайнида акциядорлик жамиятларини тартибга солишга доир қонун ва меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар базаси яратилди. Ушбу меъёрий ҳужжатларга асосан акциядорлик жамиятларида бошқа ташкилий-ҳуқуқий шаклдаги ҳўжалик юритувчи субъектларда бухгалтерия ҳисобини ташикл этиш ва юритиш ўзига хос хусусиятларга эга. Хусусий капитал ҳар қандай ҳўжалик юритувчи субъектнинг мавжудлиги ва ривожланиши учун энг муҳим маблағ манбаларидан биридир, шунинг учун хусусий капитални шакллантириши ва ундан самарали фойдаланишини бошқариш тизимининг роли шубҳасиз катта. Акциядорлик жамиятларининг хусусий капитали ҳақидаги маълумотлар молиявий ҳисоботларнинг ташиқи ва ички фойдаланувчилари томонидан бошқарув қарорларини қабул қилиш учун айниқса

фойдали ва муҳимдир. Хусусий капитал бухгалтерия ҳисобининг энг қийин талқин қилинадиган тоифаларидан биридир. Деярли ҳар бир бухгалтерия назарияси ушбу тушунчага ўз талқинини беради. Бу ноаниқ талқин ва турли хил атамаларни келтириб чиқаради: "капитал", "хусусий капитал", "ўз капитали" ва бошқалар. Капитал тушунчаси иқтисодий назария ва бухгалтерия ҳисоби нуқтаи назаридан турлича талқин этилади. Иқтисодий назарияда капитал бу асосий ва айланма маблағларнинг йигиндисидир, яъни корхонада мавжуд бўлган барча маблағларнинг қиймати. Юқоридагилардан келиб чиқиб, мақолада акциядорлик жамиятлари корпоратив бошқарувида хусусий капитал ва таркибий тузилиши кўриб чиқилган.

Abstract: Nowadays, at the same time as the gradual introduction of international financial reporting standards in the country and the acceleration of the process, it is important to compare the concepts of international financial reporting standards and national accounting standards. This article discusses the concept of "own capital" in accordance with international financial reporting standards and national standards of accounting, its similarities and differences, and its structure in terms of accounting. The development of international relations, the encouragement of foreign investment in the economy of the republic requires the improvement of the system of accounting and analysis, their adaptation to international financial reporting standards. Foreign investors do not trust the national standards of accounting in Uzbekistan, and the transformation of financial statements into international financial reporting standards puts forward its own rules. Over the past period, a database of laws and

regulations governing joint-stock companies has been created. According to these regulations, the organization and maintenance of accounting in joint-stock companies in other organizational and legal forms of business entities have their own characteristics. Private capital is one of the most important sources of funding for the existence and development of any business entity, so the role of the management system in the formation and effective use of private capital is undoubtedly great. Information on the private capital of joint stock companies is particularly useful and important for making management decisions by external and internal users of financial statements. Own capital is one of the most difficult to interpret categories of accounting. Almost every accounting theory gives its own interpretation of this concept. This leads to ambiguous interpretations and different terms: "capital", "own capital", "equity" and so on. The concept of capital is interpreted differently in terms of economic theory and accounting. In economic theory, capital is the sum of main and working capital, that is, the value of all the assets available in the enterprise. Based on the above, the article discusses the private capital and structural structure in the corporate governance of joint-stock companies.

Калим сўзлар: капитал, хусусий капитал, корпоратив бошқарув, молиявий ҳисобот.

Keywords: capital, own capital, corporate management, financial reporting.

Кириш. Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларига (МХХС) ўтишни жадаллаштириш орқали хорижий инвесторларни зарур ахборот муҳити билан таъминлаш ва халқаро молия бозорларига кириш имкониятларини